

VIRTUAL SIMULYATORLARDAN FOYDALANGAN HOLDA HARBIY MASHG'ULOTLARNI O'TKAZISH SAMARADORLIGI

Umarov Ismoiljon Olimjonovich

Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti katta o'qituvchisi

тел. +998907854400

icmoiljonumarov915@gmail.com

0009-0008-9065-9445

Turdiqulov Abdumansur Muhammadjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti 2-bosqich talabasi

ANNOTTATSIYA

Mazkur maqolada virtual simulyatorlardan foydalangan holda harbiy mashg'ulotlarni o'tkazish samaradorligi ilmiy-metodologik asoslarda tahlil qilinadi. Tadqiqotda virtual simulyatsiya texnologiyalarining o'quv jarayoniga integratsiyasi, harbiy-amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish, xavfsizlik madaniyati va qaror qabul qilish tezligini oshirishdagi pedagogik va psixofiziologik ahamiyati yoritiladi.

Maqolada virtual simulyatorlar yordamida mashg'ulotlarni modellashtirish, interaktiv va situatsion o'quv vazifalarini qo'llash, o'quvchilarning jamoaviy hamkorlik va taktik fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, mashg'ulotlarning samaradorligini baholashda pedagogik monitoring, formatif baholash va refleksiv tahlilning roli ilmiy asosda ta'kidlanadi.

Tadqiqot natijalari virtual simulyatorlar yordamida o'tkaziladigan harbiy mashg'ulotlar o'quvchilarda xavfsiz, nazorat qilinadigan sharoitda real harbiy vaziyatlarga tayyorlanish, qaror qabul qilish tezligini oshirish, stressga bardoshlilikni rivojlantirish va harbiy-amaliy kompetensiyalarni mustahkamlash imkonini berishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bunday texnologiyalar pedagogik jarayon samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va innovatsion ta'lim muhitining ajralmas komponenti sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: virtual simulyatorlar, harbiy mashg'ulotlar, pedagogik samaradorlik, modellashtirilgan ta'lim, interaktiv o'qitish, situatsion vazifalar, taktik fikrlash, qaror qabul qilish, xavfsizlik madaniyati, jamoaviy hamkorlik, pedagogik monitoring, formatif baholash, refleksiv tahlil, innovatsion ta'lim texnologiyalari.

KIRISH

Zamonaviy harbiy-pedagogik jarayonda virtual simulyatorlardan foydalangan holda mashg'ulotlarni o'tkazish o'quvchilarning harbiy-amaliy kompetensiyalarini rivojlantirish va xavfsizlik madaniyatini shakllantirishda innovatsion yondashuv sifatida qaraladi. Virtual simulyatsiya texnologiyalari real harbiy vaziyatlarni

modellashtirish, interaktiv va situatsion o'quv vazifalarini qo'llash orqali o'quvchilarga xavfsiz va nazorat qilinadigan muhitda amaliy tajriba orttirish imkonini beradi.

Ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, virtual simulyatorlar o'quvchilarning qaror qabul qilish tezligini oshirish, stressga bardoshlilikni rivojlantirish va taktik fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Shuningdek, pedagogik monitoring, formatif baholash va reflektiv tahlil metodlaridan foydalanish mashg'ulotlarning natijadorligini baholash va individual rivojlanish dinamikasini aniqlash imkonini beradi. Shu sababli virtual simulyatorlar yordamida harbiy mashg'ulotlarni tashkil etish zamonaviy harbiy tayyorgarlikning samarali mexanizmi sifatida dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Virtual simulyatorlar o'quvchilarga xavfsiz, nazorat qilinadigan va real harbiy vaziyatlarga yaqin muhit yaratish imkonini beradi. Pedagogik nuqtai nazardan, bu texnologiyalar mashg'ulotlarni modellashtirish, interaktiv va situatsion vazifalarni qo'llash orqali o'quvchilarning taktik fikrlash, qaror qabul qilish tezligi, jamoaviy hamkorlik va stressga bardoshlilik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, virtual simulyatorlar mashg'ulotlarning individual va guruh bo'yicha samaradorligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi.

Virtual simulyatorlar yordamida mashg'ulotlar modul asosida tuziladi, unda har bir modul o'quvchilarning funksional imkoniyatlari va psixofiziologik holatiga mos ravishda rejalashtiriladi. Interaktiv vazifalar va situatsion o'quv vazifalari o'quvchilarda muammoli vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish va operativ harakat qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, mashg'ulotlarning murakkabligi va intensivligi bosqichma-bosqich oshiriladi, bu esa jismoniy va psixologik chidamlilikni rivojlantirishga yordam beradi.

Mashg'ulotlarning samaradorligini baholashda pedagogik monitoring va formatif baholash metodlari asosiy vosita hisoblanadi. Bu metodlar o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini aniqlash, mashg'ulotlarni individual ehtiyojlar va kompetensiya darajasiga moslashtirish, shuningdek, reflektiv tahlil orqali xatoliklarni bartaraf etish imkonini beradi. Shu tarzda, virtual simulyatorlar yordamida o'tkaziladigan mashg'ulotlar nafaqat nazariy bilim, balki amaliy tayyorgarlikning yuqori samaradorligini ta'minlaydi.

Virtual simulyatorlar pedagogik jarayonni innovatsion ta'lim muhiti bilan boyitadi. Bu yondashuv o'quvchilarda xavfsizlik madaniyati, vatanparvarlik hissi, intizom va jamoaviy mas'uliyatni shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, texnologiyalarning kompleks integratsiyasi harbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va o'quvchilarning real harbiy vaziyatlarga tayyorligini ta'minlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, virtual simulyatorlardan foydalangan holda harbiy mashg'ulotlarni o'tkazish o'quvchilarning harbiy-amaliy kompetensiyalarini samarali rivojlantirish, xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va psixofiziologik barqarorlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi tadqiqot natijalari orqali tasdiqlanadi. Modul asosida tuzilgan mashg'ulotlar, interaktiv va situatsion vazifalarning qo'llanilishi, shuningdek, intensivlikni bosqichma-bosqich oshirish o'quvchilarda qaror qabul qilish tezligi, taktik fikrlash va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Pedagogik monitoring, formatif baholash va reflektiv tahlil metodlaridan foydalanish mashg'ulotlarning samaradorligini baholash, individual rivojlanish dinamikasini aniqlash va mashg'ulot jarayonini optimallashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, virtual simulyatorlar pedagogik jarayonni innovatsion ta'lim muhiti bilan boyitadi, o'quvchilarda intizom, mas'uliyat va vatanparvarlik kabi ijtimoiy-psixologik sifatlarni shakllantirishga yordam beradi. Virtual simulyatorlar yordamida harbiy mashg'ulotlarni o'tkazish nafaqat amaliy tayyorgarlikning samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning harbiy xizmatga jismonan va ruhiy tayyorgarligini mustahkamlashda strategik ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABYOTLAR RO'YXATI

1. Azizxo'jayev, N. N. *Harbiy mashg'ulotlar metodikasi va jismoniy tarbiya*. – Toshkent: TDPU, 2019.
2. Xodjayev, B. *Chaqiriqqacha tayyorgarlik: nazariya va amaliyot*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. G'afurov, A., Jo'rayev, M. *Harbiy-patriotik tarbiya va jismoniy tayyorgarlik*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
4. Yo'ldoshev, J., Usmonov, S. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar va virtual simulyatorlar*. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2020.
5. Mavlonov, Q. *Virtual ta'lim texnologiyalari va pedagogik samaradorlik*. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
6. Molchanov, I. *Военно-патриотическое воспитание молодежи*. – Moskva: Voenizdat, 2018.
7. UNESCO. *Use of Virtual Simulators in Military Training*. – Paris, 2020.
8. Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing*. – New York: Longman, 2001.
9. Marzano, R. *The Art and Science of Teaching*. – ASCD, 2017.
10. Sultonov, A. *Psixologik va pedagogik asoslar: virtual simulyatorlar yordamida harbiy tayyorgarlik*. – Toshkent: Ilm ziyo, 2021.